

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र निष्णात (M.Lib I.Sc)

परीक्षा : मे - २०२४

सत्र - १

विषय : शैक्षणिक ग्रंथालय पद्धती (ML-23-111)

दिनांक : ०९/०५/२०२४

गुण : १००

वेळ : दु. २.०० ते दु. ५.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा (१०)

१. डॉ. डी. एस.कोठारी ----- आयोगाचे अध्यक्ष होते.
अ) डॉ.राधाकृष्णन आयोग
ब) कोठारी कमिशन
क) राममूर्ती समिती
ड) यापैकी नाही
२. ग्रंथालयात येणारे लोक म्हणजेच ग्रंथालयाचे ----- होय.
अ) वाचक
ब) कर्मचारी
क) लेखक
ड) यापैकी नाही
३. विद्यापीठाचे ग्रंथपाल हे ग्रंथालय समितीचे ----- असतात.
अ) अध्यक्ष
ब) सभासद
क) सचिव
ड) कुलसचिव
४. मागणी सिध्दांत ----- यांनी मांडला.
अ) डॉ.एस.आर.रंगनाथन
ब) मेलव्हिल ड्युई
क) फ्रन्सिस के.डब्ल्यू.ड्युरी
ड) एल.आर.मॅकलिह्न
५. ----- अर्थसंकल्पामध्ये कार्यक्रमावर भर दिला जातो.
अ) अनुक्रमिक
ब) कार्याधारित
क) ठोकळ
ड) शुन्याधारित
६. विद्यापीठ अनुदान आयोगाची स्थापना ----- मध्ये झाली.
अ) १९५३
ब) १९८०
क) १९६४
ड) १९६५
७. ----- ने डेल-प्लस नावाचे ग्रंथालय सॉफ्टवेअर विकसित केले होते.
अ) इन्फ्लिबनेट
ब) जे-गेट
क) डेलनेट
ड) ए.आय.आर.
८. ----- मध्ये पीएच.डी.चे प्रबंध फुल टेक्स्टमध्ये पाहता येतात.
अ) शोधगंगा
ब) शोधगंगोत्री
क) ई-शोधसिंधू
ड) ईपीजी पाठशाळा
९. डॉ.रंगनाथन यांच्या मते प्रत्येक ग्रंथ त्याच्या प्रकाशन वर्षापासून ----- वर्षानंतर रद्द करावा.
अ) ४०
ब) १०
क) ३०
ड) २०
१०. ग्रंथसंग्रहामध्ये कपाटाच्या दोन रांगांत किमान ----- अंतर असावे.
अ) दीड फूट
ब) अडीच फूट
क) दोन फूट
ड) एक फूट

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)

१. अर्थसंकल्प म्हणजे काय ? अर्थसंकल्प तयार करण्याच्या पध्दती स्पष्ट करा.
२. ग्रंथालय सेवकांसाठी निरंतर शिक्षणाचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.
३. ग्रंथालय जाळे म्हणजे काय ? ग्रंथालय नेटवर्कची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)

१. वाचनसाहित्य संग्रह विकास धोरण संकल्पना स्पष्ट करा.
२. ग्रंथालय इमारतीबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.
३. विद्यापीठ ग्रंथालय समितीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २)

(२०)

१. स्वयंनूतनीकरण
२. इन्फ्लिबनेट
३. कोठारी आयोग

English Translation

Academic Library System (ML23-111)

Q. 1 Choose the correct option (10)

1. Dr. D. S. Kothari was the chairman of the ----- commission.
a) Dr. Radhakrishnan Commission b) Kothari Commission
c) Ramamurthy Committee d) None of these
2. The people who come to the library are the ----- of the library.
a) Reader b) Editor
c) Author d) Publisher
3. The University Librarian is the ----- of the Library Committee.
a) President b) Member
c) Secretary d) Registrar
4. Theory of Demand Proposed by -----.
a) Dr. S. R. Ranganathan b) Melvil Dewey
c) Francis K. W. Drury d) L. R. McLevin
5. ----- Budget emphasizes on program.
a) Line by line b) Programmed
c) Lumpsum d) Zero based
6. University Grants Commission was established in -----.
a) 1953 b) 1980
c) 1964 d) 1965
7. ----- developed a library software called DEL-PLUS.
a) INFLIBNET b) J- Gate
c) DELNET d) AIR
8. In ----- Ph.D. thesis can be viewed in full text.
a) Shodhganga b) Shodhgangotri
c) E-Shodhsindhu d) EPG Pathshala
9. According to Dr. Ranganathan every book should be canceled after ----- year from the year of its publication.
a) 40 b) 10
c) 30 d) 20
10. There should be minimum ----- distance between two rows of shelves in the library.
a) One and a half feet b) Two and a half feet
c) Two feet d) One foot

Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)

1. What is budget? Explain the methods of budget preparation.
2. Explain various avenues of continuing education for librarians.
3. What is library network? Explain the objectives of a library network.

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Explain the concept of Library Collection Development Policy.
2. Write detailed information about library building.
3. Explain the structure of University Library Committee.

Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Self-renewal
2. INFLIBNET
3. Kothari Commission